

FORSLAG RULLERING AV TEMAPLAN FOR KULTURMINNER FOR VÆRØY 2026-2029

PRIORITERTE KULTURMINNER(IFLG. KOMMUNESTYREVEDTAK 2021):

Kulturminneplan for Værøy gir en oversikt over mange, men ikke alle, kulturminner i Værøy kommune. Den retter oppmerksomheten mot kulturminner det er mest verdt å ta vare på – og skaper forhåpentligvis også økt bevissthet rundt disse.

Men alt hverken kan eller skal vernes, og et ønske om å verne mest mulig vil lett kunne komme i konflikt med viljen og evnen til å verne. Derfor er det nødvendig å prioritere noen enkeltminner og miljøer, noe som også innebærer å velge bort noe annet. Det er også nødvendig å planlegge tiltak som er realistiske å gjennomføre.

På bakgrunn av dette foreslås det å prioritere følgende kulturminner/kulturminneområder, som dekker det mest sentrale og mest særpregede av Værøys historie og identitet:

- Bygninger og miljø i Røstnesvågen, inklusiv samling av nordlandsbåter o.a. fartøy
- Måstad – helhetlig kulturmiljø med støer, vorr, steingjerder, kurlandskap, bygninger. I tillegg: Veien mellom Eidet og Måstad.
- Ørnhus og kulturen rundt ørnefangst.
- Lundehunden og kulturen rundt fuglefangst.
- Igangsette arbeid med Øyfolket bd. 3 (tiden fra 1976-2026)
- Kulturminner knyttet til fiskeri/tørrfisk/fiskehjeller, inklusive muntlige overleveringer/intervju med eldre.
- Steingjerder – informasjon og evt. registrering
- **Uprioritert liste:**
- Lensmannsgården – pågående restaurering
- Svarvbua – trenger vedlikehold Privateid. Over 100 år
- Gammelskolen på Nordland med museum - tilgjengelighet
- Statsbrønnen på Gullaksla – må sikres
- Værøy gamle kirke og miljøet rundt. Ferdig restaurert

Uprioritert liste inneholder også viktige kulturminner – som ved oppdatering/rullering kan flyttes over i prioritert liste.

Noe kostnadsoverslag for de ulike kulturminnene er ikke beregnet. Vi har ikke tilstrekkelig kompetanse eller bakgrunnsmateriale til å kunne gi et realistisk estimat.

Med hensyn til Værøy gamle kirke er den som kjent nylig restaurert, Røstnesvågen gamle handelssted ivaretas av private, bygningene i Måstad

er privateid (men trengs midler til skjøtsel av veien dit og vedlikehold/sikring vorren) og det er produsert en vandreutstilling av lundehunden som klubben selv har laget.

Som grunnlag for å prioritere ressursbruk på kulturminner legges følgende føringer:

1. Værøy kommune skal legge til rette for å bruke kulturminner og kulturmiljø aktivt for å fremme stedsutvikling og næringsutvikling. Kulturminnene skal inngå i kommunenes strategiske arbeid med markedsføring og reiselivssatsing. Viktig at kulturminnene er godt synlige og tilgjengelig for publikum.
2. Kommunen skal ha oversikt og kunnskap om fredede og verneverdige kulturminner samt viktige kulturmiljø som har verneverdi. Kommunen skal kunne informere om økonomiske støtteordninger og hvor man kan få faglig veiledning om bygningsvern, restaurering og skjøtsel av kulturminner.
3. Kommunen skal ha god forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer i offentlig eie, og slike kulturminner og kulturmiljøer skal gjøres tilgjengelige for lokalbefolkningen. I kommuneplaner, reguleringssaker og byggesaker skal det være aktiv bruk av hensynssoner som redskap for beskyttelse av kulturminner og kulturmiljøer.
4. Helhetlige kulturmiljøer og sammenhenger mellom natur og kultur skal prioriteres i kommunenes forvaltning av kulturminner.
5. Kommunen skal bidra til å sikre immaterielle kulturminner (dokumenter, lydopptak m.v.) gjennom bl.a. kommunens egne rutiner for arkiv.

Med bakgrunn i disse føringene og gjennomgang av listen over prioriterte kulturminner fra handlingsplan vedtatt høsten 2024 - foreslås flg. tiltaksplan for 2026-2029:

Prio	Tiltak	Ansvar/Samarbeid	Når	Kostnad	Merknad
	Nye informasjons-tiltak/tavler historie	Kulturkontor	2026	15000	Spes. Info om fiske
	Rutiner for behandling av kulturminnesaker	Kulturkontor og teknisk etat	2026	--	Samarbeide
	Historisk hefte for skole og turister o.a	Kulturkontor og skole	2026	30 000	Komprimert lokalhistorie fra infotavler mv.
	Systematisering skriftlig og muntlig historie	Kulturkontor og Skole/folkehelse	2026	--	Innsamling og systematisering Utstilling bilder/tekst
	Fortsette samarbeid med Røstnesvågen handelssted	Kulturkontor	2026	--	Info om bygningsmassen – historien bak
	Påbegynne Øyfolket 3(evt.4)	Kulturkontor/prosjektstilling	2026-2029	Ikke kostnadsberegnet	Fortsettelse lokalhistorien etter 1976
	Ørnfangsten	Kulturkontoret/prosjekt	2026-2027	100000?	Permanent utstilling
	Hulemaleri - sikring	Kulturkontor/Statsforvalter	2026	--	Fredet
	Utstilling samling Aslaug Fagertun	Kulturkontoret	2026	Fått tilskudd nfk	Lokale ikke endelig avklart
	Vern steingjerder	Kulturkontor/teknisk etat	2026	--	Informasjon om vern/regler
	Vern Molla og Sørlandshagen?	Kulturkontor/teknisk etat/Nfk?	2026	--	Forslag vern eller fredning
	Ta initiativ til stiftelse av historielag	Kulturkontoret/private	2026-2027	--	Evt. regi av Forbundet Kysten

Merknader: Prosjekt merket – vil trolig ikke medføre andre utgifter enn eget arbeid

Arbeid med nye bind av Øyfolket og Ørnefangstprosjekt er vanskelig å kostnadsberegne. Vil bli søkt om tilskudd der det er mulig.

GENERELT:

Det må gjøres oppmerksom på at flere av tiltakene i denne planen forutsetter en økning av dagens ressurser til kulturkontoret.

Oppfølging av alle planlagte tiltak i kulturminneplanen vil ikke kunne løses innenfor nåværende ressurser. En løsning vil være en tidsbegrenset prosjektstilling til formålet – evt. i kombinasjon med andre arbeidsoppgaver. Det er vanskelig å anslå kostnader ved de ulike prosjektene - det meste av utgiftene er knyttet til avsatt ressurser i form av tid/arbeid – og ikke utstyr/investeringer/materiell. En del av historien er i ferd med å forsvinne og det er derfor viktig å komme i gang med registrering og innsamling både muntlig og skriftlig materiale samt gjenstander av historisk verdi. Viktig med samarbeid med eksisterende samlinger og gjøre dem offentlig tilgjengelig. Innsamling av historisk materiale/kilder bør ikke utsettes for lenge – da historien kan gå tapt.

Kulturkontoret v/Erling Skarv Johansen, den 02.10.25

Vedlegg./.

Høringsdokument

Status 2025

Oppdatert kulturminneplan høsten 2024

Notat: Steingjerder

Skisse – søknad om midler til ørnefangstprosjektet